प्रश्न पुस्तिका / QUESTION BOOKLET

विषय / Subject : Sanskrit

Paper-II

कोड / Code : 81

Sanskrit

81 विषय कोड

A बुकलेट सीरीज

पुस्तिका में पृष्ठों की संख्या / Number of Pages in Booklet : 32

Downloaded from www.rsnotes.com

पुस्तिका में प्रश्नों की संख्या / Number of Questions in Booklet : 150

समय / Time : 3.00 घंटे / Hours

पूर्णांक / Maximum Marks : 300

: INSTRUCTIONS :

1. Answer all questions.
2. All questions carry equal marks.
3. Only one answer is to be given for each question.
4. If more than one answers are marked, it would be treated as wrong answer.
5. Each question has four alternative responses marked serially as 1, 2, 3, 4. You have to darken only one circle or bubble indicating the correct answer on the Answer Sheet using BLUE BALL POINT PEN.
6. 1/3 part of the mark(s) of each question will be deducted for each wrong answer. (A wrong answer means an incorrect answer or more than one answers for any question. Leaving all the relevant circles or bubbles of any question blank will not be considered as wrong answer.)
7. The candidate should ensure that Series Code of the Question Paper Booklet and Answer Sheet must be same after opening the envelopes. In case they are different, a candidate must obtain another question paper of the same series. Candidate himself shall be responsible for ensuring this.
8. Mobile Phone or any other electronic gadget in the examination hall is strictly prohibited. A candidate found with any of such objectionable material with him/her will be strictly dealt as per rules.
9. Please cirrectly fill your Roll Number in O.M.R. Sheet. 5 marks will be deducted for filling wrong or incomplete Roll Number.
10. If there is any sort of ambiguity/mistake either of printing or factual nature then out of Hindi and English Version of the question, the English Version will be treated as standard.

Warning : *If a candidate is found copying or if any unauthorised material is found in his/her possession, F.I.R. would be lodged against him/her in the Police Station and he/she would liable to be prosecuted under Section 3 of the R.P.E. (Prevention of Unfairmeans) Act, 1992. Commission may also debar him/her permanently from all future examinations of the Commission.*

: निर्देश :

1. सभी प्रश्नों के उत्तर दीजिए ।
2. सभी प्रश्नों के अंक समान हैं ।
3. प्रत्येक प्रश्न का केवल एक ही उत्तर दीजिए।
4. एक से अधिक उत्तर देने की दशा में प्रश्न के उत्तर को गलत माना जाएगा ।
5. प्रत्येक प्रश्न के चार वैकल्पिक उत्तर दिये गये हैं, जिन्हें क्रमशः 1, 2, 3, 4 अंकित किया गया है। अभ्यर्थी को सही उत्तर निर्दिष्ट करते हुए उनमें से केवल एक गोले अथवा बबल को उत्तर पत्रक पर नीले बॉल प्वाइंट पेन से गहरा करना है ।
6. प्रत्येक गलत उत्तर के लिए प्रश्न अंक का 1/3 भाग काटा जायेगा। गलत उत्तर से तात्पर्य अशुद्ध उत्तर अथवा किसी भी प्रश्न के एक से अधिक उत्तर से है । किसी भी प्रश्न से संबंधित गोले या बबल को खाली छोड़ना गलत उत्तर नहीं माना जायेगा।
7. प्रश्न पत्र पुस्तिका एवं उत्तर पत्रक के लिफाफे की सील खोलने पर परीक्षार्थी यह सुनिश्चित कर लें कि उसके प्रश्न पत्र पुस्तिका पर वही सीरीज अंकित है जो उत्तर पत्रक पर अंकित है। इसमें कोई भिन्नता हो तो वीक्षक से प्रश्न पत्र की ही सीरीज वाला दूसरा प्रश्न पत्र का लिफाफा प्राप्त कर लें। ऐसा न करने पर जिम्मेदारी अभ्यर्थी की होगी।
8. मोबाईल फोन अथवा इलेक्ट्रोनिक यंत्र का परीक्षा हॉल में प्रयोग पूर्णतया वर्जित है। यदि किसी अभ्यर्थी के पास ऐसी कोई वर्जित सामग्री मिलती है तो उसके विरुद्ध आयोग द्वारा नियमानुसार कार्यवाही की जायेगी।
9. कृपया अपना रोल नम्बर ओ.एम.आर. पत्रक पर सावधानी पूर्वक सही भरें । गलत अथवा अपूर्ण रोल नम्बर भरने पर 5 अंक कुल प्राप्तांको में से अनिवार्य रूप से काटे जाएंगे।
10. यदि किसी प्रश्न में किसी प्रकार की कोई मुद्रण या तथ्यात्मक प्रकार की त्रुटि हो तो प्रश्न के हिन्दी तथा अंग्रेजी रूपान्तरों में से अंग्रेजी रूपान्तर मान्य होगा।

चेतावनी : अगर कोई अभ्यर्थी नकल करते पकड़ा जाता है या उसके पास से कोई अनधिकृत सामग्री पाई जाती है, उस अभ्यर्थी के विरुद्ध पुलिस में प्राथमिकी दर्ज कराई जायेगी और आर. पी. ई. (अनुचित साधनों की रोकथाम) अधिनियम, 1992 के नियम 3 के तहत कार्यवाही की जायेगी। साथ ही आयोग ऐसे अभ्यर्थी को भविष्य में होने वाली आयोग की समस्त परीक्षाओं से विवर्जित कर सकता है।

1 वर्णानामदर्शने का संज्ञा भवति ?

(1) अभावः
(2) संहिता
(3) लोपः
(4) संयोगः

2 'डुकृञ् करणे' धातौ अन्तिमस्य 'ञ्' वर्णस्य इत्संज्ञा केन सूत्रेण भवति ?

(1) हलन्त्यम्
(2) तस्य लोपः
(3) आदिर्ञिटुडवः
(4) उपदेशेऽजनुनासिक इत्

3 स्वराणां आभ्यन्तरप्रयत्नं किम् ?

(1) स्पृष्टम्
(2) ईषत्स्पृष्टम्
(3) विवृतम्
(4) संवृतम्

4 ईषद् विवृतप्रयत्नाः वर्णाः सन्ति

(1) य, र, ल, व
(2) ग, ज, ड, द, ब
(3) श, ष, स, ह
(4) अ, इ, उ, ए

5 वकारस्य उच्चारणस्थानं वर्तते ।

(1) कण्ठतालु
(2) कण्ठौष्ठम्
(3) दन्तौष्ठम्
(4) मूर्धा

6 सुबन्तानां तिङन्तानां च का संज्ञा ?

(1) संहिता
(2) अवसानम्
(3) पदम्
(4) इत्

www.rsnotes.com

...करणे संहिता पदेन सूच्यते

(1) सन्धिः (2) समासः

(3) लोपः (4) कारकः

8 'एङः पदान्तादति' सूत्रस्योदाहरणमस्ति –

(1) हरेऽव (2) हरऽव

(3) हरेय (4) हरये

9 'वाग्धरिः' पदस्य वैकल्पिकं सन्धिपदमस्ति –

(1) वाज्धरिः (2) वाग्हरिः

(3) वाक्धरिः (4) वाध्धरिः

10 'मधु + अरिः' इत्यस्य सन्धिपदं निर्णयम् –

(1) मधूरिः (2) मधारिः

(3) मध्वारिः (4) मध्वरिः

11 'स्तोः श्चुनाश्चुः' इति सूत्रस्योदाहरणं वर्तते –

(1) वागीशः (2) एतन्मुरारिः

(3) रामश्चिनोति (4) तल्लयः

12 'सुगण् + ईशः' इत्यस्य सन्धिपदमस्ति –

(1) सुगणीशः (2) सुगनीशः

(3) सुगन्नीशः (4) सुगण्णीशः

www.rsnotes.com

13 'यरोऽनुनासिकेऽनुनासिको वा' इत्यस्य सूत्रस्योदाहरणमस्ति –

(1) वाङ्मयम्
(2) उल्लेखः
(3) वागीशः
(4) जगदीशः

14 'पठत्वत्र' इत्यस्य सन्धिविच्छेदः निर्णेयः ।

(1) पठ + त्वत्र
(2) पठतु + अत्र
(3) पठत्व + त्र
(4) पठत् + वत्र

15 'हरिः + रम्यः' इत्यस्य सन्धिपदमस्ति–

(1) हरि रम्यः
(2) हरी रम्यः
(3) हरिररम्यः
(4) हरिर्रम्यः

16 इन्द्रवज्रा छन्दसः लक्षणे अन्ते गुरुः प्रयुज्यते –

(1) द्विवारम्
(2) त्रिवारम्
(3) एकवारम्
(4) चतुर्वारम्

17 अनुष्टुप् छन्दसि सर्वत्र लघुः कतमो वर्णः भवति ?

(1) षष्ठः
(2) सप्तमः
(3) पञ्चमः
(4) अष्टमः

18 अधोलिखितेषु अर्धसमवृत्तं किम् ?

(1) शिखरिणी
(2) मन्दाक्रान्ता
(3) शालिनी
(4) वियोगिनी

www.rsnotes.com

19 एकोनविंशतिः वर्णाः कस्मिन् छन्दसि भवन्ति ?

(1) शिखरिणी (2) वसन्ततिलका

(3) उपजातिः (4) शार्दूलविक्रीडितम्

20 'उपकृतं बहु तत्र किमुच्यते' इति उदाहरणे छन्दः वर्तते –

(1) शालिनी (2) स्रग्धरा

(3) रथोद्धता (4) द्रुतविलम्बितम्

21 स्रग्धरा प्रतिपादं कति वर्णयुता भवति ?

(1) एकविंशति वर्णयुता

(2) एकोनविंशति वर्णयुता

(3) षोडश वर्णयुता

(4) पञ्चदशवर्णयुता

22 "रसैःरुद्रैश्छिन्ना यमनसभलागः शिखरिणी"अस्मिन् लक्षणे 'रुद्रैः' शब्देन का संख्या सूच्यते ?

(1) 8 (अष्ट) (2) 11 (एकादश)

(3) 6 (षड्) (4) 7 (सप्त)

23 रथोद्धता छन्दसः चतुर्षु चरणेषु कति वर्णाः भवन्ति ?

(1) (68) (2) (48)

(3) (44) (4) (60)

www.rsnotes.com

24 'तरूणाम् .... बालाः क्रीडन्ति ।'
रिक्तस्थाने उचितमव्ययं चेतव्यम् ।

(1) अधः (2) विना

(3) श्वः (4) उच्चैः

25 "गच्छतु भवान् .... दर्शनाय ।"
इत्यस्मिन् वाक्ये रिक्तस्थाने उचितमव्ययं भविष्यति –

(1) किल (2) विना

(3) पुनर् (4) पुरा

26 "सः शनैः शनैः चरति ।" इत्यत्र 'शनैः' अव्ययस्य उचितमर्थं स्यात् –

(1) मन्दगत्या (2) तीव्रगत्या

(3) मन्दस्वरेण (4) मन्दरीत्या

27 'धिक्' अव्ययस्य प्रयोगे विभक्तिः प्रयुज्यते –

(1) तृतीया (2) चतुर्थी

(3) द्वितीया (4) प्रथमा

28 "न खलु न खलु बाणः सन्निपात्योऽस्मिन्" अत्र 'खलु' अव्ययेन सूच्यते –

(1) अनुनयः (2) जिज्ञासा

(3) निश्चयः (4) नियमः

www.rsnotes.com

"लघ्वी .... वृद्धिमती च पश्चात् ।"
रिक्तस्थाने उचितमव्ययं चेतव्यम् ।

(1) पुरा
(2) ह्यः
(3) मिथ्या
(4) अधः

30 "जलं .... जीवनं नास्ति ।"
उचितमव्ययं चित्वा रिक्तस्थानपूर्तिः कर्तव्या ।

(1) पुनः
(2) विना
(3) खलु
(4) धिक्

31 "न च प्रयोजनमन्तरा चाणक्यः स्वप्नेऽपि चेष्टते ।" उपर्युक्त वाक्ये 'अन्तरा' अव्ययस्य अर्थ अस्ति –

(1) मध्ये
(2) विना
(3) सह
(4) मिथः

32 'भूभृत्' शब्दस्य षष्ठीविभक्तिबहुवचनस्य रूपं किम् ?

(1) भूभृताम्
(2) भूभृतानाम्
(3) भूभृणाम्
(4) भूभृत्सु

33 'आत्मन्' शब्दस्य द्वितीयाविभक्तेः बहुवचनस्य रूपं किम् ?

(1) आत्मानम्
(2) आत्मानः
(3) आत्मनः
(4) आत्मा

www.rsnotes.com

34 'जगत्' शब्दस्य द्वितीया बहुवचने रूपमस्ति –

(1) जगतः (2) जगन्ति

(3) जगन्ती (4) जगतान्

35 'गुरु' शब्दस्य द्वितीयाद्विवचने रूपं भवति–

(1) गुरू (2) गुरुभ्याम्

(3) गुर्वोः (4) गुरुभ्यः

36 'मनस्' शब्दस्य पञ्चम्येकवचने रूपं भवति –

(1) मनसि (2) मनसा

(3) मनसः (4) मनः

37 'अस्मद्' शब्दस्य सप्तम्येकवचने किं रूपं भवति ?

(1) अस्मदि (2) मयि

(3) अस्मदे (4) अस्मदः

38 पुल्लिङ्ग 'सर्व' शब्दस्य तृतीया एकवचने रूपमस्ति –

(1) सर्वैः (2) सर्वना

(3) सर्वेण (4) सर्वणा

www.rsnotes.com

स्त्रीलिङ्गे 'इदम्' शब्दस्य षष्ठी बहुवचनं किम् ?

(1) एतासाम् (2) आसाम्

(3) एतेषाम् (4) एषाम्

40 'हन्' धातोः लट्लकारस्य प्रथमपुरुषस्य–बहुवचने रूपं किम् ?

(1) हतः (2) अहत

(3) हतम् (4) घ्नन्ति

41 'भू' धातोः विधिलिङ्लकारे मध्यमपुरुष–एकवचनस्य रूपं किम् ?

(1) भवेः (2) भव

(3) भूया (4) भवेयुः

42 'लिख्' धातोः लृट्लकारस्य अन्यपुरुष–बहुवचने रूपमस्ति –

(1) लिखिष्यन्ति (2) लिखिस्यन्ति

(3) लिखिश्यन्ति (4) लेखिष्यन्ति

43 'रुच्' धातोः लङ्लकारस्य मध्यमपुरुष–एकवचनरूपमस्ति –

(1) अरोचथाः (2) अरुचः

(3) अरोचः (4) अरूचः

www.rsnotes.com

44 'पठ्' धातोः लङ्लकारे प्रथमपुरुषबहुवचनस्य रूपमिदं सिद्ध्यति –

(1) अपठत्
(2) अपठन्
(3) अपठाम
(4) अपठम्

45 'कृ' धातोः लोट्लकारस्य अन्यपुरुषएकवचनरूपमस्ति विकल्परूपेण –

(1) कुरुतात्
(2) कुरु
(3) कुरुतम्
(4) कुरुत

46 'हस्' धातोः लङ्लकारस्य उत्तमपुरुषबहुवचने रूपमस्ति–

(1) अहसम्
(2) अहसाव
(3) अहसाम
(4) अहसः

47 'शक्' धातोः लोट्लकारे मध्यमपुरुषैकवचनस्य रूपं किम् ?

(1) शक्नोतु
(2) शक्नुत
(3) शक्नुहि
(4) शक्नवानि

48 'रमा' इति पदे कः प्रत्ययः ?

(1) टाप्
(2) डाप्
(3) चाप्
(4) आप्

www.rsnotes.com

49 'शानच्' प्रत्ययस्य प्रयोगः भवति–

(1) वर्तमानकालार्थे (2) भूतकालार्थे

(3) भविष्यद्कालार्थे (4) अनद्यतनभूतकालार्थे

50 'श्रीमत्' शब्दे प्रकृतिप्रत्ययौ स्तः–

(1) श्री + शतृ (2) श्री + मतुप्

(3) श्री + मयट् (4) श्री + शानच्

51 'छिद् धातोः' 'क्त' प्रत्ययान्तं रूपं किं भवति ?

(1) छेत्तम् (2) छिदितम्

(3) छित्तम् (4) छिन्नम्

52 विचिन्त्य इत्यत्र धातोः कः प्रत्ययः ?

(1) ण्यत् (2) यत्

(3) ल्यप् (4) क्यप्

53 'गच्छन्' इत्यत्र प्रत्ययं निर्दिशतु ।

(1) शानच् (2) शतृ

(3) ईयसुन् (4) ईष्ठन्

www.rsnotes.com

54 'क्षम् + क्तिन्' योगे शब्दः निर्मीयते –

(1) क्षन्तिः (2) शान्तिः

(3) क्षान्तिः (4) क्षाम्तिः

55 'शयनम्' पदे प्रकृतिप्रत्ययौ स्तः –

(1) शै+अच् (2) शि+णिनि

(3) शी+इन् (4) शी+ल्युट्

56 उपमा अलङ्कारे भवति –

(1) उपमानोपमेययोः स्पष्टं सुन्दरं साम्यम्।

(2) गूढं वैकृतिकं साम्यम्।

(3) किञ्चित् विचित्रं साम्यम्।

(4) अस्पष्टं प्राकृतिकं साम्यम्।

57 "क्व सूर्यप्रभवो वंशः क्व चाल्पविषया मतिः ।
तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुडुपेनास्मि सागरम् ॥"
उपर्युक्तोद्धरणे अलङ्कारः वर्तते –

(1) निदर्शना (2) व्यतिरेकः

(3) दीपकम् (4) तुल्ययोगिता

58 "नवपलाशपलाशवनं पुरः स्फुटपरागपरागतपङ्कजम् ।" इत्यत्र कोऽलङ्कारः ?

(1) श्लेषः (2) रूपकम्

(3) स्वभावोक्तिः (4) यमकम्

www.rsnotes.com

दिशि मन्दायते तेजो दक्षिणस्यां रवेरपि ।

तस्यामेव रघोः पाण्ड्याः प्रतापं न विषेहिरे ॥

इत्यत्र अलङ्कार अस्ति –

(1) रूपकम् (2) समासोक्तिः

(3) व्यतिरेकः (4) अतिशयोक्तिः

60 कस्मिन्नलङ्कारे प्रायः, मन्ये, शङ्के, ध्रुवं इत्यादयः शब्दाः प्रयुज्यन्ते ?

(1) स्वभावोक्तौ (2) उपमायाम्

(3) रूपके (4) उत्प्रेक्षायाम्

61 "त्वं जीवितं त्वमसि मे हृदयम्" इत्यस्मिन् कः अलङ्कारः ?

(1) अनुप्रासः (2) उपमा

(3) विभावना (4) रूपकम्

62 "बृहत्सहायः कार्यान्तं क्षोदीयानपि गच्छति ।

सम्भूयाम्बोधिमभ्येति महानद्या नगापगा ॥"

इत्यत्र अलङ्कारो वर्तते –

(1) अर्थान्तरन्यासः (2) रूपकम्

(3) श्लेषः (4) व्यतिरेकः

www.rsnotes.com

63 विभावनाविशेषोक्तिरलङ्कारयोः आधारः कः ?

(1) सादृश्यभावः (2) असादृश्यभावः

(3) उपमानोपमेयभावः (4) कार्यकारणभावः

64 उभयपदप्रधानो कः समासः ?

(1) बहुव्रीहिः (2) अव्ययीभावः

(3) तत्पुरुषः (4) द्वन्द्वः

65 "चक्रं पाणौ यस्य सः" इत्यस्य समस्तपदं किम् ?

(1) चक्रपाणिः (2) चक्रपाणी

(3) पाणिचक्रम् (4) पाणिचक्रिन्

66 'उपशरदम्' पदस्य समासविग्रहः अस्ति–

(1) शरदः समीपम् (2) शरदः उपरि

(3) शरदः अनुकूलम् (4) शरदः आधिक्यम्

67 "अष्टानामध्यायानां समाहारः" इत्यस्य समस्तपदमस्ति–

(1) अष्टाध्यायम् (2) अष्टाध्यायः

(3) अष्टध्यायी (4) अष्टाध्यायाः

www.rsnotes.com

'सुमद्रम्' इत्यस्य समासविग्रहः कः ?

(1) मद्राणां समृद्धिः (2) मद्राणां हितम्

(3) मद्रमनतिक्रम्य (4) मद्राणां समीपम्

69 'किं राजा' इत्यस्य कः समासविग्रहः ?

(1) कुत्सितः राजा (2) किम् राजा

(3) न राजा (4) कः राजा

70 विशेष्यविशेषणभावसमासस्य प्रसिद्धं नाम किम् ?

(1) द्विगुः (2) द्वन्द्वः

(3) कर्मधारयः (4) अव्ययीभावः

71 "ऊढः रथः येन सः" इत्यस्य समस्तपदं किम् ?

(1) ऊढरथः (2) रथोढः

(3) रथेऊढः (4) रथरूढः

72 "नदी के दोनों ओर खेत हैं ।" इत्यस्य संस्कृतानुवादः अस्ति–

(1) नद्याः द्विपर्यन्तं क्षेत्रमस्ति।

(2) नदीम् अभितः क्षेत्राणि सन्ति।

(3) नद्याः अभितः क्षेत्राणि सन्ति।

(4) नद्याः अभितः क्षेत्रमस्ति।

www.rsnotes.com

73 "रोती हुई बालिका माता का स्मरण करती है।"
इत्यस्य व्याकरणसम्मतः संस्कृतानुवादः अस्ति

(1) रुदन् बालिका मातरं स्मरणं करोति ।

(2) रुदती बालिका मात्रे स्मरति ।

(3) रुदन्ती बालिका मातरं स्मरति ।

(4) रुदती बालिका मातुः स्मरति ।

74 "तेज तेज में शान्त होता है ।"
इत्यस्य शुद्धं संस्कृतानुवादं चिनुत ।

(1) तेजः तेजसि शाम्यति ।

(2) तेजः तेजे शाम्यति ।

(3) तेजः तेजे शात्यति ।

(4) तेजः तेजस्मिन् शाम्यति ।

75 "अध्ययन से हार मान रहा है ।"
इति वाक्यस्य संस्कृतानुवादः वर्तते

(1) अध्ययनेन पराजयते ।

(2) अध्ययनात् पराजयते ।

(3) अध्ययने पराजयते ।

(4) पराजयते अध्ययनम् ।

www.rsnotes.com

76 "बालक को लड्डू अच्छा लगता है ।"
अस्य वाक्यस्य संस्कृतानुवाद अस्ति–

(1) बालकं मोदकं रोचते ।

(2) बालकस्य मोदकं रोचते ।

(3) बालकाय मोदकं रोचते ।

(4) बालकः मोदकं रुच्यते ।

77 'पुत्र के साथ पिता आया ।' इति वाक्यस्य संस्कृतानुवादो वर्तते –

(1) पुत्रात् सह पिता आगच्छत् ।

(2) पुत्रे सह पिता आगच्छत् ।

(3) पुत्रेण सह पिता आगच्छत् ।

(4) आगच्छत् पुत्राय सह पिता ।

78 'उसने दस दिन में आरोग्य प्राप्त किया ।'
उपर्युक्त वाक्यस्य संस्कृतानुवाद अस्ति–

(1) सः दशभिर्दिनैरारोग्यं लब्धवान् ।

(2) सः दशसु दिनेषु आरोग्यं प्राप्तवान् ।

(3) सः दशदिनात् आरोग्यं प्राप्तवतः ।

(4) सः दशदिने आरोग्यं प्राप्नुत ।

www.rsnotes.com

79 "कृष्ण राम से अधिक चतुर है ।"
अस्य वाक्यस्य उचितः संस्कृतानुवाद अस्ति–

(1) कृष्णः रामेण अधिकः चतुरः अस्ति ।

(2) कृष्णः रामात् पटुतरः अस्ति ।

(3) कृष्णः रामेण पटुः अस्ति ।

(4) कृष्ण रामेण पटुतरः अस्ति ।

80 "<u>शशिनः</u> सह याति कौमुदी ।"
अत्र रेखाङ्कितस्य शुद्धपदं भविष्यति –

(1) शशिनौ (2) शशिने

(3) शशिना (4) शशिनम्

81 'स आगत्य अहं गमिष्यामि ।'
उपर्युक्त वाक्यस्य शुद्धवाक्यं स्यात् –

(1) तस्य आगतस्य अहं गमिष्यामि ।

(2) तस्मिन्नागते अहं गमिष्यामि ।

(3) तस्य आगते अहं गमिष्यामि ।

(4) तेन आगते अहं गमिष्यामि ।

82 अधोलिखितेषु शुद्धं रूपं चिनुत–

(1) इयं मम पाठ्यपुस्तकमस्ति ।

(2) इदं मम पाठ्यपुस्तकमस्ति ।

(3) अयं मम पाठ्यपुस्तकमस्ति ।

(4) इमं मम पाठ्यपुस्तकमस्ति ।

www.rsnotes.com

83 'गच्छन्तं बालकं पश्य' इत्यस्य वाक्यस्य स्त्रीलिङ्गे शुद्धं रूपं किम् ?

(1) गच्छन्तीं बालिकां पश्य ।

(2) गच्छती बालिकां पश्य ।

(3) गच्छति बालिका पश्य ।

(4) गच्छतिं बालिकां पश्य ।

84 शुद्धं वाक्यं वर्तते –

(1) रामः दुष्टं क्रुध्यति ।

(2) रामः दुष्टाय क्रुध्यति ।

(3) रामः दुष्टौ क्रुध्यति ।

(4) रामः दुष्टात् क्रुध्यति ।

85 '<u>स्नानस्य</u> पूर्वं न भुञ्जीत् न धावेत् <u>भोजनस्य</u> परम् ।'
रेखाङ्कितयोः शुद्धपदे भविष्यतः –

(1) स्नानेन, भोजनेन ।

(2) स्नाने, भोजने ।

(3) स्नानात्, भोजनात् ।

(4) स्नानाय, भोजनाय ।

86 'त्वया वचांसि <u>श्रोतव्यम्</u> ।'
रेखाङ्किते शुद्धपदं स्यात् –

(1) श्रोतव्यानि ।

(2) श्रोतव्यौ ।

(3) श्रोतव्ये ।

(4) श्रोतव्यः ।

www.fsnotes.com

87 'महद्राजा अद्यैव गतः ।'
इत्यस्य शुद्धवाक्यं स्यात् –

(1) महद्राजन् अद्यैव गतः ।

(2) महाराजः अद्यैव गतः ।

(3) महाराजा अद्यैव गतः ।

(4) महद्राज्ञा अद्यैव गताः ।

88 उदयनस्य वीणायाः नाम किम् ?

(1) प्रेमवती ।   (2) रागवती ।

(3) घोषवती ।   (4) आलापवती ।

89 अभिज्ञानशाकुन्तले शकुन्तलायाः मातुः नाम किम् ?

(1) सानुमती   (2) गौतमी

(3) अदितिः   (4) मेनका

90 भगवद्गीतानुसारेण स्थितप्रज्ञः कः उच्यते ?

(1) कर्मयोगी   (2) निष्कामकर्मयोगी

(3) बुद्धिमान्   (4) ज्ञानयोगी

91 किरातार्जुनीयस्य मल्लिनाथसूरिकृतटीकायाः नाम किम् ?

(1) सञ्जीवनी   (2) घण्टापथः

(3) छाया   (4) चन्द्रालोकः

www.rsnotes.com

शुकनासोपदेशानुसारेण अहङ्कारस्य एकं प्रबलं कारणं वर्तते –

(1) बुद्धिमत्ता (2) ज्ञानराहित्यम्

(3) गर्भेश्वरत्वम् (4) सौजन्यम्

93 कठोपनिषदि नचिकेता द्वितीयवररूपेण किं लब्धवान् ?

(1) पितुः प्रसन्नताम् (2) अग्निविद्याम्

(3) जीवनकौशलम् (4) आत्मविद्याम्

94 नीतिशतके भर्तृहरेः भार्यायाः नाम किम् ?

(1) मनोवती (2) रागिनी

(3) अवन्तिका (4) पिङ्गला

95 'स्वप्नवासवदत्तम्' नाटके विदूषकस्य नाम किम् ?

(1) वसन्तकः (2) कामन्दकः

(3) मकरन्दः (4) माधव्यः

96 (10.90) पुरुषसूक्तस्य ऋषिः अस्ति–

(1) दीर्घतमा (2) गृत्समदः

(3) नारायणः (4) अत्रिः

www.rsnotes.com

97 ऋग्वेदे 'पुरोहित' कस्य संज्ञा अस्ति ?

(1) अग्नेः
(2) वरुणस्य
(3) विष्णोः
(4) पुरुषस्य

98 विष्णु (1.154) सूक्ते किं छन्दः प्रयुक्तः ?

(1) जगती
(2) त्रिष्टुप्
(3) पंक्तिः
(4) वृहती

99 ऋग्वेदे प्रथममण्डलस्य प्रथमसूक्तं किम् ?

(1) विष्णुसूक्तम्
(2) अग्निसूक्तम्
(3) वरुणसूक्तम्
(4) पुरुषसूक्तम्

100 (1.25) वरुणसूक्ते छन्दः वर्तते –

(1) गायत्री
(2) अनुष्टुप्
(3) उद्गीथः
(4) त्रिष्टुप्

101 ऋग्वेदे नैतिकाध्यक्षरूपेण को देवः श्रेष्ठो वर्तते ?

(1) वरुणः
(2) अग्निः
(3) विष्णुः
(4) इन्द्रः

www.rsnotes.com

102 'त्रेधा विचक्रमाणः उरुगायः' कः देवः अस्ति ?

(1) वरुणः
(2) पुरुषः
(3) अग्निः
(4) विष्णुः

103 'ईशोपनिषद्' कस्य वेदस्यान्तिमोऽध्यायः ?

(1) ऋग्वेदस्य
(2) सामवेदस्य
(3) अथर्ववेदस्य
(4) यजुर्वेदस्य

104 याज्ञवल्क्यस्मृतेः आचाराध्यायः कति प्रकरणेषु विभक्तः अस्ति ?

(1) द्वादश
(2) त्रयोदश
(3) पञ्चदश
(4) एकादश

105 महाभारतस्य चतुर्थपर्वणः नाम किम् ?

(1) सभापर्वम्
(2) भीष्मपर्वम्
(3) विराटपर्वम्
(4) उद्योगपर्वम्

106 नैषधीयचरितस्य नायिका का ?

(1) पद्मावती
(2) मदनिका
(3) दमयन्ती
(4) तारावती

www.rsnotes.com

107 सुबन्धोः 'वासवदत्तायाः' नायकः कः ?

(1) मित्रगुप्तः (2) कन्दर्पकेतुः

(3) अष्टावक्रः (4) उदयनः

108 मेघदूतकाव्ये प्रयुक्तस्य छन्दसः नाम वर्तते –

(1) स्रग्धरा (2) भुजंगप्रयातम्

(3) मन्दाक्रान्ता (4) मालिनी

109 भवभूतिरचितस्य प्रकरणनाट्यस्य नाम किम् ?

(1) दरिद्रचारुदत्तम् (2) मालतीमाधवम्

(3) मधुमालतीयम् (4) नागानन्दम्

110 'जयपुरवैभवम्' काव्यं केन विरचितम् ?

(1) भट्टमथुरानाथशास्त्रिणा

(2) पण्डितपद्मशास्त्रिणा

(3) आचार्यशिवसागरत्रिपाठिना

(4) देवर्षिकलानाथशास्त्रिणा

111 '<u>मासेन</u> भगवद्गीता अधीता ।'
अत्र रेखाङ्किते पदे तृतीया विभक्तेः कारकं सूत्रमस्ति –

(1) अपवर्गे तृतीया (2) कर्तृकरणयोस्तृतीया

(3) इत्थम्भूतलक्षणे (4) आख्यातोपयोगे

www.rsnotes.com

112 'ग्रामे वृक्षस्य अधः स्थितः रामः देवदत्ताय शतं धारयति ।'
उपर्युक्तवाक्ये उत्तमर्णः अस्ति–

(1) रामः (2) वृक्षः

(3) ग्रामः (4) देवदत्तः

113 'जनिकर्तुः प्रकृतिः' सूत्रानुसारेण वाक्यरचना अस्ति –

(1) ब्रह्मणा प्रजाः प्रजायन्ते।

(2) ब्रह्मणः प्रजाः प्रजायन्ते।

(3) ब्रह्मणि प्रजाः प्रजायन्ते।

(4) ब्रह्मणं प्रजाः प्रजायन्ते।

114 'सः मन्दिरम् आगत्य पुस्तकं पठित्वा तण्डुलान् ओदनं पचति ।'
इत्यत्र वाक्ये अकथितं कर्म अस्ति –

(1) मन्दिरम् (2) ओदनम्

(3) तण्डुलान् (4) पुस्तकम्

115 अर्थपरिवर्तनस्य दिशः सन्ति –

(1) सप्त (2) पञ्च

(3) द्वे (4) तिस्रः

www.rsnotes.com

116 अयोगात्मकभाषायाः उत्तमोदाहरणमस्ति –

(1) चीनी भाषा (2) संस्कृत भाषा

(3) हिब्रू भाषा (4) मुण्डा भाषा

117 तर्कभाषानुसारेण परार्थानुमाने हेतुः कति रूपोपन्नः भवति ?

(1) चतुःरूपोपपन्नः (2) पञ्चरूपोपपन्नः

(3) त्रिरूपोपपन्नः (4) द्विरूपोपपन्नः

118 सांख्यकारिकायां कति तत्त्वानि निरूपितानि ?

(1) पञ्चविंशतिः (2) विंशतिः

(3) षोडश (4) सप्त

119 ध्वन्यालोकमते ध्वनेः निराकरणं कृतम् –

(1) अभाववादिभिः (2) अनिर्वचनीयतावादिभिः

(3) भाक्तवादिभिः (4) उपर्युक्तैः सर्वैः

120 काव्यप्रकाशस्य चतुर्थे उल्लासे मुख्यरूपेण वर्णनमस्ति –

(1) शब्दार्थस्वरूपस्य (2) ध्वनितत्त्वस्य

(3) गुणालङ्कारयोः (4) काव्यदोषाणाम्

www.rsnotes.com

'मनोविज्ञानं व्यवहारविज्ञानम् अस्ति' इति कथनम् कस्य अस्ति ?

(1) सी. वुडवर्थ
(2) ई. स्किनर
(3) चार्ल्स डार्विन
(4) ई. वाटसन

122 संवेगात्मकबुद्धिशब्दस्य सर्वप्रथमप्रयोगः –

(1) 1990 अमेरिकायाम्
(2) 1890 अमेरिकायाम्
(3) 1990 फ्रांसस्थाने
(4) 1890 जर्मनस्थाने

123 शिक्षण–अधिगमप्रक्रिया मुख्यरूपेण कस्योपरि निर्भरास्ति ?

(1) शिक्षके
(2) बालके
(3) पाठ्यक्रमे
(4) क्रीडायाम्

124 टोलीशिक्षणस्य सर्वप्रथमप्रयोगः कुत्र अभवत् ?

(1) भारतदेशे
(2) इंग्लैण्डदेशे
(3) अमेरिकायाम्
(4) फ्रांसदेशे

125 'बुद्धिः, अवधानस्य शक्तिः मन्यते ।' इति कथनम् कस्य अस्ति ?

(1) बिने
(2) वेशलर
(3) स्पीयर मैन
(4) स्टाऊट

126 विश्वमानसिकस्वास्थ्यसंघस्य स्थापना कदा अभवत् ?

(1) 1936
(2) 1830
(3) 1930
(4) 1950

www.rsnotes.com

127 शिक्षकस्य आत्म–विश्वासस्य छात्राणाम् उपरिः कः प्रभावः भवति ?

(1) सः प्रसन्नः भवति ।

(2) तस्मिन् साहसस्य एवम् कार्यकरणस्य इच्छाशक्तिः जागृता भवति ।

(3) तस्मै स्व वातावरणस्य ज्ञानम् भवति ।

(4) तस्मिन् सहानुभूतिः आगच्छति ।

128 संवेगात्मकविकासे कस्याम् अवस्थायाम् तीव्र–परिवर्तनम् भवति ?

(1) शैशवावस्थायाम्
(2) प्रौढ़ावस्थायाम्
(3) बाल्यावस्थायाम्
(4) किशोरावस्थायाम्

129 'मनोविश्लेषणवाद' इति सिद्धान्तः केन प्रतिपादितः ?

(1) वाटसन
(2) फ्रायड
(3) वुंड
(4) हल

130 'पर्सनालिटी एण्ड दी कल्चरल पैटर्न' '(Personality & the Cultural Pattern)' नामकं पुस्तकम् कः अलिखत् ?

(1) प्लान्ट
(2) क्रो व क्रो
(3) फ्रेण्डसन
(4) कुप्पूस्वामी

131 ब्लूमः कस्य शिक्षणआव्यूहस्य विकासम् अकरोत् ?

(1) स्वामित्वअधिगमआव्यूहस्य
(2) टोलीशिक्षणस्य
(3) ऐतिहासिकखोजविधिः
(4) व्यक्तिगतअनुदेशनस्य

132 बुनियादी शिक्षण प्रतिमानस्य प्रतिपादकः कः अस्ति ?

(1) जॉन पी. डिकेको
(2) राबर्ट ग्लेसर
(3) क्रो एण्ड क्रो
(4) ब्राउडी

www.rsnotes.com

133 'स्वतः अनुदेशनात्मक–यन्त्रस्य' उदाहरणम् अस्ति –

(1) दूरदर्शनम्
(2) चलचित्रम्
(3) रेडियोयन्त्रम्
(4) उपर्युक्तम् सर्वम्

134 'फ्रॉयड' कस्य सिद्धान्तस्य प्रतिपादनम् अकरोत् ?

(1) नव व्यवहारवादस्य
(2) सम्मोहनवादस्य
(3) मनोविश्लेषणवादस्य
(4) संरचनावादस्य

135 अधिगमः कथ्यते –

(1) परिपक्वता द्वारा व्यवहारे परिवर्तनम्
(2) व्यवहारे प्रत्येकम् परिवर्तनम्
(3) अनुभवैः एवम् प्रशिक्षणेन व्यवहारे परिवर्तनम्
(4) उपर्युक्तानि सर्वाणि

136 समायोजनम् दूषितम् भवति –

(1) कुण्ठया
(2) संघर्षेण
(3) उपर्युक्तद्वाभ्याम् अपि
(4) धनेन

137 बुद्धि–द्विकारक सिद्धान्तः कस्य अस्ति ?

(1) स्पीयर मैन
(2) हल
(3) बिने
(4) स्टोन

138 बहुमाध्यमकेन्द्रस्य अन्यम् नाम अस्ति –

(1) अधिगम स्रोत केन्द्रम्
(2) पाठ्य सामग्री केन्द्रम्
(3) अनुदेशात्मक सामग्री केन्द्रम्
(4) उपर्युक्तम् सर्वम्

139 "शिक्षण–व्यवहारे उत्तरोत्तरसामञ्जस्य प्रक्रिया अस्ति" – इति कस्य कथनम् ?

(1) गिलफोर्ड
(2) वुडवर्थ
(3) स्कीनर
(4) क्रो एण्ड क्रो

www.rsnotes.com

140 "किशोरावस्था सः समयः अस्ति, यस्मिन् विचारशीलः व्यक्तिः बाल्यावस्थातः परिपक्वतां प्रति संक्रमणम् करोति ।" इति कस्य कथनम् अस्ति ?

(1) वॉटसन
(2) किलपेट्रिक
(3) जरशील्ड
(4) स्टेन ले हॉल

141 प्रो. यशपाल द्वारा गठित समिति द्वारा N.C.F. रूपरेखायाः गठनम् कदा अभवत् ?

(1) 2008
(2) 2004
(3) 2006
(4) 2005

142 "किशोरावस्था समाजसेवायाः आदर्शाणाम् निर्माणम् करोति ।" इति कस्य कथनम् अस्ति ?

(1) बिग व हंट
(2) वेलेण्टाइन
(3) कॉलसनिक
(4) रॉस महोदयस्य

www.rsnotes.com

143 किशोरावस्था कथ्यते –

(1) स्वर्णकालः
(2) आदर्शकालः
(3) मिथ्यापरिपक्वताकालः
(4) प्रतिद्वन्द्वात्मकसमाजीकरण कालः

144 पुनर्बलनस्य प्रकाराः सन्ति कति ?

(1) पञ्च
(2) द्वौ
(3) एकः
(4) त्रयः

145 मनोविज्ञान 'आत्मा का विज्ञान है ।' इति कस्य कथनम् ?

(1) वुन्ट
(2) अरस्तु
(3) जेम्स
(4) जॉन लाक

146 सूचना सम्प्रेषणस्य संदर्भे उपयुक्तः विकल्पः कः अस्ति ?

(1) हिन्दी वर्णमालायाः अक्षराणि प्रेषितुम् शक्यन्ते ।

(2) अंकानि प्रेषितुम् शक्यन्ते ।

(3) शब्दाः संख्याः च प्रेषितुम् शक्यन्ते ।

(4) विशेषचिह्नानि तथा उपरोक्तानि सर्वाणि प्रेषितुम् शक्यन्ते ।

147 कम्प्यूटरप्रणालीअवयवानाम् आन्तरिकं संचालनम् भवति –

(1) सॉफ्टवेयर द्वारा

(2) कूट अनुदेशन द्वारा

(3) हार्डवेयर द्वारा

(4) स्वतः

148 कम्प्यूटर सहायताप्राप्त अधिगमः –

(1) सी.डी. / डी.वी.डी. द्वारा प्राप्यते

(2) इन्टरनेट द्वारा प्राप्यते

(3) कम्प्यूटर साफ्टवेयर द्वारा प्राप्यते

(4) एतैः सर्वैः सम्भाव्यते

149 आई.सी.टी. शिक्षणे उपयोगः नियन्त्रितः न भवति –

(1) परीक्षा पद्धति द्वारा

(2) तकनीकी कारणैः

(3) मनोदशा द्वारा

(4) आर्थिक कारणैः

150 कम्प्यूटर सहायता प्राप्त अनुदेशने –

(1) संगणके (कम्प्यूटरे) पुस्तकानि संग्रहीतानि भवन्ति ।

(2) संगणकस्य रैमषु शिक्षण अनुदेशः स्थितः भवति ।

(3) विषय शिक्षणस्य क्रियाः कम्प्यूटर प्रोग्राम द्वारा संचाल्यन्ते ।

(4) कम्प्यूटर मैमोरी इत्यस्मिन् पाठ–योजनायाः छायाचित्राणि भवन्ति ।

www.rsnotes.com

काम के लिये जगह

140 "किशोरावस्था सः समयः अस्ति, यस्मिन् वि
प्रति संक्रमणम् करोति ।" इति कस्य

(1) वॉटसन

(3) जरशील्ड

141 प्रो. यश

www.rsnotes.com

SEAL

SEAL

SCHOOL LECTURER COMP EXAM 2013

PAPER-II(Sanskrit-81) 27-02-2015

SET_A	SET_B	SET_C	SET_D	RES
1	93	30	59	3
2	94	31	60	1
3	95	32	61	3
4	96	33	62	3
5	97	34	63	3
6	98	35	64	3
7	99	36	65	1
8	100	37	66	1
9	101	38	67	2
10	102	39	68	4
11	103	40	69	3
12	104	41	70	4
13	105	42	71	1
14	106	43	72	2
15	107	44	73	2
16	108	45	74	1
17	109	46	75	3
18	110	47	76	4
19	111	48	77	4
20	112	49	78	4
21	113	50	79	1
22	114	51	80	2
23	115	52	81	3
24	116	53	82	1
25	117	54	83	3
26	118	55	84	1
27	119	56	85	3
28	120	57	86	1
29	59	58	87	1
30	60	59	88	2
31	61	60	89	2
32	62	61	90	1
33	63	62	91	3
34	64	92	1	2
35	65	93	2	1
36	66	94	3	3
37	67	95	4	2
38	68	96	5	3
39	69	97	6	2
40	70	98	7	4
41	71	99	8	1
42	72	100	9	4
43	73	101	10	1
44	74	102	11	2
45	75	103	12	1
46	76	104	13	3
47	77	105	14	3
48	78	106	15	1
49	79	107	16	1
50	80	108	17	2
51	81	109	18	4
52	82	110	19	3
53	83	111	20	2
54	84	112	21	3
55	85	113	22	4
56	86	114	23	1
57	87	115	24	1
58	88	116	25	4
59	89	117	26	3
60	90	118	27	4
61	91	119	28	4
62	92	120	29	1
63	35	1	92	4
64	36	2	93	4
65	37	3	94	1
66	38	4	95	1
67	39	5	96	*
68	40	6	97	1
69	41	7	98	1
70	42	8	99	3
71	43	9	100	1
72	44	10	101	2
73	45	11	102	4
74	46	12	103	1
75	47	13	104	2

SET_A	SET_B	SET_C	SET_D	RES
76	48	14	105	3
77	49	15	106	3
78	50	16	107	1
79	51	17	108	2
80	52	18	109	3
81	53	19	110	2
82	54	20	111	2
83	55	21	112	1
84	56	22	113	2
85	57	23	114	3
86	58	24	115	1
87	1	25	116	2
88	2	26	117	3
89	3	27	118	4
90	4	28	119	2
91	5	29	120	2
92	6	63	30	3
93	7	64	31	2
94	8	65	32	4
95	9	66	33	1
96	10	67	34	3
97	11	68	35	1
98	12	69	36	2
99	13	70	37	2
100	14	71	38	1
101	15	72	39	1
102	16	73	40	4
103	17	74	41	4
104	18	75	42	2
105	19	76	43	3
106	20	77	44	3
107	21	78	45	2
108	22	79	46	3
109	23	80	47	2
110	24	81	48	1
111	25	82	49	1
112	26	83	50	4
113	27	84	51	2
114	28	85	52	3
115	29	86	53	4
116	30	87	54	1
117	31	88	55	2
118	32	89	56	1
119	33	90	57	4
120	34	91	58	2
121	139	126	145	4
122	140	127	146	1
123	141	128	147	1
124	142	129	148	3
125	143	130	149	4
126	144	131	150	*
127	145	132	121	2
128	146	133	122	4
129	147	134	123	2
130	148	135	124	1
131	149	136	125	1
132	150	137	126	2
133	121	138	127	4
134	122	139	128	3
135	123	140	129	4
136	124	141	130	3
137	125	142	131	1
138	126	143	132	4
139	127	144	133	3
140	128	145	134	3
141	129	146	135	4
142	130	147	136	4
143	131	148	137	4
144	132	149	138	2
145	133	150	139	2
146	134	121	140	4
147	135	122	141	2
148	136	123	142	4
149	137	124	143	1
150	138	125	144	3

NOTE : * MEAN DELETED

www.rsnotes.com